

วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2533

ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและ การเลื่อนตำแหน่ง : ทรรศนะของข้าราชการระดับสูง ของไทย *

ติน ปรัชญพฤทธิ์**

1. คำนำ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะรายงานผลการสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งของข้าราชการระดับสูง โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในสามระดับด้วยกัน กล่าวคือ ระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม ทั้งนี้เพื่อดูว่าปัญหาดังกล่าวนี้มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด และมีสาเหตุมาจากปัจจัยอะไรบ้าง¹

2. กรอบแนวความคิด

ข้อสมมุติเบื้องต้น (basic assumption) ของการศึกษาครั้งนี้มีอยู่ว่า กิจกรรม กระบวนการ หรือขั้นตอนของการบริหารงานบุคคลมีวัตถุประสงค์ที่จะแสวงหา เก็บรักษา และใช้บุคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในแง่ของตัวข้าราชการเองและของทางราชการ และการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะเก็บรักษาคนดีที่มีฝีมือให้คงอยู่กับหน่วยราชการต่อไป ซึ่งการเก็บรักษาบุคลากรที่มีค่าเหล่านี้ นอกจากจะช่วยป้องกันปรากฏการณ์สมองไหล (brain drain) แล้ว ยังอาจทำให้ข้าราชการสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ความซื่อสัตย์ สุจริต และสนองตอบความต้องการของสังคมและประเทศชาติด้วย²

*ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันและบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สถาบันวิจัยสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย The International Development and Research Centre (IDRC), The Canadian International Development Agency (CIDA) ดร. ชิงชัย หาญเจนลักษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ รองศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส รองศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา เวสารัชช์ รองศาสตราจารย์ ดร. วารินทร์ วงศ์หาญเขาว์ นางทิพาวดี เมฆสุวรรณค์ นายเชาว์ อรรถมานะ นายพรเทพ รุ่งชีวิน นางวันเนาว์ บุณสุข และข้าราชการระดับสูงของทุกกระทรวงทบวงกรม (ยกเว้นกระทรวงกลาโหม) ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม ทั้ง 11, /51 ท่าน ซึ่งถ้าปราศจากความอนุเคราะห์ของสถาบันและบุคคลดังกล่าวนามข้างต้นแล้ว การศึกษาครั้งนี้คงเป็นไปได้ยาก หรือเป็นไปได้เลย

**ศาสตราจารย์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ในการพิจารณาปัญหาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่ง จากทฤษฎีของข้าราชการระดับสูงในครั้ง นี้ ผู้เขียนได้กำหนดขอบเขต คำนิยามของแนวความคิด (รวมทั้ง คำนิยามปฏิบัติการ หรือที่สามารถวัดได้) เครื่องมือในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล และ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งเฉพาะในระดับประเทศ ระดับกระทรวง (ยกเว้นกระทรวงกลาโหม) และระดับกรมที่ข้าราชการระดับสูงตอบแบบสอบถามตั้งแต่ 50 รายขึ้นไป ส่วนข้อมูลของทุกกระทรวงทบวงกรมจะศึกษาได้จาก **ข้าราชการระดับสูงของไทยและความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ³ และข้าราชการระดับสูงของไทยและความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ : ผลวิจัยเชิงประจักษ์ ข้อมูลระดับประเทศ กระทรวง และกรม⁴** ฉะนั้นผลการศึกษานี้จึงถือได้ว่าเป็นเพียงการศึกษากรณีตัวอย่าง (case study) ยังไม่อาจจะจัดทำเป็นถ้อยแถลงที่มีลักษณะเป็นจริงโดยทั่ว ๆ ไป (generalizations) ได้ แม้กระนั้นก็ตาม การศึกษานำร่องทำนองนี้ก็จะชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ หรือแนวโน้มของปัญหาที่กำลังศึกษาอยู่นี้ได้มากพอสมควรทีเดียว

3.2 นิยามและการให้คำนิยามปฏิบัติการของแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

นิยามและการให้คำนิยามปฏิบัติการของแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษานี้ มีดังนี้คือ

(1) การสำรวจลำดับความรุนแรงของปัญหาการบริหารงานบุคคลของระบบราชการพลเรือนไทย หมายถึง การสอบถามทฤษฎีหรือทัศนคติข้าราชการระดับสูงเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ของการบริหารงานบุคคล การสอบถามทัศนคติดังกล่าวนี้ได้อาศัยแบบสอบถามปลายปิด ของ จี.แอล. วิลเลียมส์ (G.L. Williams)⁵ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 11 มิติด้วยกัน อันได้แก่ ปัญหาการขาดความคิดริเริ่ม ปัญหาการขาดการฝึกอบรม ปัญหาการขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน ปัญหาการควบคุมงาน ปัญหาการทำงานเป็นทีม ปัญหาการคัดเลือกบุคลากร ปัญหาโครงสร้างขององค์การ ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่ง ปัญหาภาวะผู้นำ ปัญหาเป้าหมายขององค์การ และปัญหาการเตรียมบุคลากรไว้สับทอตตำแหน่ง ทั้งนี้เพื่อที่จะดูว่า ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งของข้าราชการระดับสูง มีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด หรืออยู่ในลำดับที่เท่าใด จากทั้งหมด 11 ลำดับข้างต้น โดยพิจารณาจากความถี่ของคำตอบแบบสอบถาม หากคำตอบแบบสอบถามใดมีความถี่มาก ถือว่ามีปัญหามาก

(2) การพิจารณาความดีความชอบ หมายถึง การที่หน่วยราชการพิจารณาให้ข้าราชการระดับสูงได้เลื่อนเงินเดือน และระดับที่สูงขึ้นกว่าเดิม โดยผู้เขียนได้ให้คำนิยามปฏิบัติการของแนวความคิดดังกล่าวดังต่อไปนี้ คือ (ก) **การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน** พิจารณาจากมติเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเงินเดือนสองชั้น (ถ้าใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ถือว่า การพิจารณาเงินเดือนสองชั้นไม่มีปัญหา) มติ จำนวนครั้งที่ได้เงินเดือนสองชั้นตลอดระยะเวลา 10 ปี นับถึง พ.ศ. 2528 (ถ้าเคยได้รับเงินเดือนสองชั้นในระยะเวลา 5 ปี ต่อครั้ง ถือว่าไม่มีปัญหา ถ้าใช้เวลาเกินกว่า 5 ปี ต่อครั้ง ถือว่ามีปัญหา) และมติเงินเดือนเต็ม/ยังไม่เต็มชั้น (ถ้าเงินเดือนเต็มชั้นถือว่าไม่มีปัญหา) (ข) **การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ** พิจารณาจากมติ การถึง/ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ (ถ้าเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับแล้ว แต่ยังไม่ได้เลื่อนถือว่าไม่มีปัญหา) และมติจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับตลอดระยะเวลา 10 ปี (ถ้าได้เลื่อนระดับที่ต้องใช้เวลามากกว่า 5 ปี ต่อครั้งถือว่าไม่มีปัญหา)

(3) การเลื่อนตำแหน่ง หมายถึง การที่หน่วยราชการพิจารณาให้ข้าราชการระดับสูงไปดำรงตำแหน่งที่มีสถานภาพ หน้าที่และความรับผิดชอบที่สูงขึ้น โดยผู้เขียนได้ให้คำนิยามปฏิบัติการของแนวความคิดดังกล่าวโดยพิจารณาจากมติ 2 มติ คือ (ก) มติถึง/ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง (ถ้าถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่งแล้ว แต่ยังไม่ได้เลื่อนถือว่าไม่มีปัญหา) และ (ข) มติ จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่งตลอดระยะเวลา 10 ปี (ถ้าได้เลื่อนตำแหน่งที่ใช้เวลามากกว่า 5 ปี ต่อครั้ง ถือว่ามีปัญหา)

(4) บัณฑิตที่ขัดขวาง การเลื่อนเงินเดือน ระดับ และตำแหน่งของข้าราชการระดับสูง จะวิเคราะห์เฉพาะจากคำตอบแบบสอบถามปลายปิดเท่านั้น

3.3 เครื่องมือและประชากรที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาคั้งนี้ ได้อาศัยแบบสอบถามเป็นหลัก ส่วนประชากรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้คือ

(1) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาระดับประเทศ และระดับกระทรวง ได้จากคำตอบแบบสอบถามจำนวน 11,751 ราย หรือ ร้อยละ 58.76 ของประชากร ข้าราชการระดับสูง (ระดับ 7 - 11) ที่มีอยู่ทั้งหมด 20,000 ราย ในปี พ.ศ. 2528

(2) ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับกรม ได้จากคำตอบแบบสอบถาม ข้าราชการระดับสูงที่มีผู้ตอบตั้งแต่ 50 รายขึ้นไป โดยคัดเลือกมาจากกระทรวงละ 1 กรม และมีจำนวนทั้งสิ้นเพียง 3,847 รายเท่านั้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เอส.พี.เอส.เอส. โดยพิจารณาจากความถี่และค่าเฉลี่ยตลอดจนการวิเคราะห์เนื้อหาของคำตอบแบบสอบถาม

4. ผลการศึกษา

การรายงานผลการศึกษาในครั้งนี้จะแบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ คือ (1) ผลการศึกษาเกี่ยวกับลำดับความรุนแรงของปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง เมื่อเทียบกับปัญหาการบริหารงานบุคคลทางด้านอื่น ๆ (2) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบทั้งในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนและประเด็นของการเลื่อนระดับ พร้อมด้วยปัจจัยที่ขัดขวางในระดับประเทศ และ (3) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลื่อนตำแหน่ง พร้อมด้วยปัจจัยที่ขัดขวางระดับประเทศ

4.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับลำดับความรุนแรงของปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง เมื่อเทียบกับปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ

การศึกษาครั้งนี้พบว่า เมื่อเทียบกับปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ แล้ว ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่งของข้าราชการระดับสูงทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม **มีความรุนแรงค่อนข้างน้อย** คือ อยู่ในอันดับที่ 8 จากทั้งหมด 11 อันดับ และเมื่อพิจารณาดูรายละเอียดปรากฏว่า (1) **ในระดับประเทศ** การบริหารงานบุคคลของไทยมีปัญหาที่มีความรุนแรงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ ปัญหาการขาดความศรัทธาเริ่ม (รุนแรงมากที่สุด) ปัญหาการขาดการฝึกอบรม ปัญหาการขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน ปัญหาการควบคุมงาน ปัญหาการทำงานเป็นทีม ปัญหาการคัดเลือกบุคลากร ปัญหาโครงสร้างองค์การ ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง ปัญหาเป้าหมายองค์การ และปัญหาการเตรียมบุคลากรไว้สับทอตตำแหน่ง (รุนแรงน้อยที่สุด) --โปรดดูตารางที่ 1 ในภาคผนวก (2) **ในระดับกระทรวง** การบริหารงานบุคคลมีปัญหาที่มีความรุนแรงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ ปัญหาการขาดความศรัทธาเริ่ม ปัญหาการขาดการฝึกอบรม (สองประเด็นนี้มีความรุนแรงมากที่สุดเท่ากัน) ปัญหาการขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน ปัญหาภาวะผู้นำ ปัญหาการทำงานเป็นทีม ปัญหาการคัดเลือกบุคลากร ปัญหาโครงสร้างองค์การ ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง ปัญหาการควบคุมงาน ปัญหาเป้าหมายองค์การ และปัญหาการเตรียมบุคลากรไว้สับทอตตำแหน่ง (รุนแรงน้อยที่สุด) --โปรดดูตารางที่ 2 ในภาคผนวก (3) **ในระดับกรม** การบริหารงานบุคคลมีปัญหาที่มีความรุนแรงจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ ปัญหาการขาดการฝึกอบรม (รุนแรงมากที่สุด) ปัญหาการขาดความศรัทธาเริ่ม ปัญหาการขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน ปัญหาภาวะผู้นำ ปัญหาการทำงานเป็นทีม ปัญหาการคัดเลือกบุคลากร ปัญหาโครงสร้างองค์การ ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง ปัญหาการควบคุมงาน ปัญหาเป้าหมายองค์การ และปัญหาการเตรียมบุคลากรไว้สับทอตตำแหน่ง (รุนแรงน้อยที่สุด) --โปรดดูตารางที่ 3 ในภาคผนวก

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งจะมีความรุนแรงค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างกระทรวง และกรมต่าง ๆ ด้วยกันแล้ว พบว่ายังมีความแตกต่างกันเล็กน้อย และสักระยะ⁶ กันมากพอสมควร ดังจะเห็นได้จากผลการศึกษาล่างนี้

4.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความชอบ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบพิจารณาจากประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน และประเด็นของการเลื่อนระดับ ซึ่งผลการศึกษาที่เกี่ยวกับประเด็นทั้งสองนี้ มีดังนี้

4.2.1 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนจากข้อมูลระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม เมื่อพิจารณาจากมิติเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเงินเดือนสองชั้น มิติจำนวนครั้งที่ได้รับเงินเดือนสองชั้น ตลอดระยะเวลา 10 ปี และมีเงินเดือนเต็มขั้น/ ยังไม่เต็มขั้น มีดังนี้

(1) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน จากข้อมูลระดับประเทศและปัจจัยที่ขัดขวาง ผลการศึกษาพบว่า ในระดับประเทศนั้น การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการพิจารณาเงินเดือน มีปัญหาค่อนข้างน้อย กล่าวคือ การพิจารณาเงินเดือนสองชั้นของข้าราชการระดับสูงใช้ผลงานเป็นเกณฑ์เสียเป็นส่วนใหญ่ และข้าราชการเหล่านี้เคยได้รับเงินเดือนสองชั้นประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง และมีเงินเดือนยังไม่เต็มขั้น --โปรดดูตารางที่ 4 ในภาคผนวก

ส่วน ปัจจัยที่ขัดขวางการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน มีดังนี้คือ (ก) ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เฉพาะอย่างยิ่งกับผู้บังคับบัญชา --ร้อยละ 45.00 (ข) ปัจจัยที่เกี่ยวกับงานและระบบงาน เฉพาะอย่างยิ่งระบบการเลื่อนเงินเดือนไม่ถี่ --ร้อยละ 35.40 และ (ค) ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุใ้ยังน้อย --ร้อยละ 1.80 ฯลฯ เป็นต้น

(2) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความดีความชอบ ในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน จากข้อมูลระดับกระทรวง ผลการศึกษาพบว่าในระดับกระทรวงนั้น การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนมีปัญหาค่อนข้างน้อย เช่นเดียวกันกับระดับประเทศ กล่าวคือ (ก) การพิจารณาเงินเดือนสองชั้นของข้าราชการระดับสูงใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ และข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่มีเงินเดือนยังไม่เต็มขั้น (ข) สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างในบางกระทรวง ได้แก่ ปัญหาที่ข้าราชการของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และทบวงมหาวิทยาลัย เคยได้รับเงินเดือนสองชั้นเพียงครั้งเดียว ตลอดระยะเวลา 10 ปี --โปรดดูตารางที่ 5 ในภาคผนวก

(3) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน จากข้อมูลระดับกรม ผลการศึกษาพบว่า ในระดับกรมนั้น การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน**มีปัญหาค่อนข้างน้อย**เช่นเดียวกับระดับประเทศ และระดับกระทรวง กล่าวคือ (ก) การพิจารณาเงินเดือนสองขั้นของข้าราชการระดับสูงใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ และข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่มีเงินเดือนยังไม่เต็มขั้น (ข) สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างในบางกรม ได้แก่ ปัญหาที่ข้าราชการระดับสูงในสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับเงินเดือนสองขั้นเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี --โปรดดูตารางที่ 6 ในภาคผนวก

4.2.2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ จากข้อมูลระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม เมื่อพิจารณาจากมิติการถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ และมีจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับ ตลอดระยะเวลา 10 ปี มีดังนี้

(1) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับจากข้อมูลระดับประเทศ และปัจจัยที่ขัดขวาง ผลการศึกษาพบว่าในระดับประเทศนั้น การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ**มีปัญหาค่อนข้างน้อย** กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ และเคยได้เลื่อนระดับประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง โปรดดูตารางที่ 7 ในภาคผนวก

ส่วน **ปัจจัยที่ขัดขวาง**การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับนั้น มีดังนี้คือ (ก) ปัจจัยที่เกี่ยวกับงาน และระบบงาน เช่น งานที่ทำไม่เปิดโอกาสให้ได้แสดงผลมือ ระบบและโควตาการเลื่อนระดับไม่ดี --ร้อยละ 43.90 (ข) ปัจจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เฉพาะอย่างยิ่งกับผู้บังคับบัญชา --ร้อยละ 23.10 และ (ค) ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุใส่น้อย --ร้อยละ 9.80 ฯลฯ เป็นต้น

(2) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ จากข้อมูลระดับกระทรวง ผลการศึกษาพบว่าในระดับกระทรวงนั้น การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ **มีปัญหาค่อนข้างน้อย** เช่นเดียวกับระดับประเทศ กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม และทบวงมหาวิทยาลัยที่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับแล้วแต่ยังไม่ได้เลื่อน) และข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่เคยได้เลื่อนระดับประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในกระทรวงสาธารณสุขที่เคยได้เลื่อนระดับเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี) --โปรดดูตารางที่ 8 ในภาคผนวก

(3) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ จากข้อมูลระดับกรม ผลการศึกษาพบว่า ในระดับกรมนั้น การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ**มีปัญหาค่อนข้างน้อย** เช่นเดียวกันกับระดับประเทศและระดับกระทรวง กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ถึงเกณฑ์จะเลื่อนระดับแล้วแต่ยังไม่ได้เลื่อน) และข้าราชการเหล่านี้เคยได้เลื่อนระดับประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในกรมทางหลวง และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เคยได้เลื่อนระดับเพียงครั้งเดียว ตลอดระยะเวลา 10 ปี) --โปรดดูตารางที่ 9 ในภาคผนวก

4.3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลื่อนตำแหน่ง ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ปัญหาการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่ง พิจารณาจากมติการถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง และมติจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่งตลอดระยะเวลา 10 ปี สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลื่อนตำแหน่งจากข้อมูลระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม มีดังนี้

(1) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลื่อนตำแหน่งจากข้อมูลระดับประเทศ และปัจจัยที่ขัดขวาง ผลการศึกษาพบว่า ในระดับประเทศนั้น การเลื่อนตำแหน่ง**มีปัญหามาก** กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่งแล้วแต่ยังไม่ได้เลื่อน ส่วนผู้ที่เคยได้เลื่อนตำแหน่งก็ต้องใช้เวลานานถึง 10 ปี ต่อครั้ง --โปรดดูตารางที่ 10 ในภาคผนวก

ส่วน **ปัจจัยที่ขัดขวาง**การเลื่อนตำแหน่ง มีดังนี้คือ (ก) ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้บังคับบัญชา --ร้อยละ 46.20 (ข) ปัจจัยที่เกี่ยวกับงานและระบบงาน เช่น ระบบและโควตาการเลื่อนตำแหน่งไม่ดี --ร้อยละ 40.80 และ (ค) ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ โสยังน้อย --ร้อยละ 2.00 ฯลฯ เป็นต้น

(2) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลื่อนตำแหน่งจากข้อมูลระดับกระทรวง ผลการศึกษาพบว่า ในระดับกระทรวงนั้น การเลื่อนตำแหน่ง**มีปัญหามาก** เช่นเดียวกันกับระดับประเทศ กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่งแล้วแต่ยังไม่ได้เลื่อน (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม และหน่วยราชการอิสระที่ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง) ในทำนองเดียวกันข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่เคยได้เลื่อนตำแหน่งเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยราชการอิสระที่ข้าราชการได้เลื่อนตำแหน่งประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง) --โปรดดูตารางที่ 11 ในภาคผนวก

(3) ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเลื่อนตำแหน่งจากข้อมูลระดับกรม ผลการศึกษาพบว่า ในระดับกรมนั้น การเลื่อนตำแหน่ง **มีปัญหามาก** เช่นเดียวกับกับระดับประเทศ และระดับกระทรวง กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่งแล้ว แต่ยังไม่ได้อเลื่อน (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และกรมสามัญศึกษาที่ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง) ในทำนองเดียวกัน ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่เคยได้เลื่อนตำแหน่งเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กรมสรรพากร กรมทางหลวง และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ที่ข้าราชการระดับสูงเคยได้เลื่อนตำแหน่งประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง) --โปรดดูตารางที่ 12 ในภาคผนวก

5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 **สรุปผลการศึกษา** การศึกษาปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งจากทรศนะของข้าราชการระดับสูง ในครั้งนี้ได้ค้นพบข้อเท็จจริงที่น่าสนใจหลายประการ กล่าวคือ

(1) เมื่อเทียบกับปัญหาการบริหารงานอื่น ๆ แล้ว การพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง ทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม มีความรุนแรงไม่มากนักคืออยู่ในลำดับที่ 8 จากทั้งหมด 11 ลำดับด้วยกัน ซึ่งการค้นพบครั้งนี้ค่อนข้างจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับที่ผู้เขียนคาดคิดไว้ตั้งแต่แรกก่อนที่จะทำการศึกษาเรื่องนี้ ส่วนปัญหาการบริหารงานบุคคลทางด้านอื่นที่มีความรุนแรงมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาการขาดความคิดริเริ่ม ปัญหาการขาดการฝึกอบรม ปัญหาการขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน ปัญหาการควบคุมงาน ปัญหาภาวะผู้นำ ปัญหาการทำงานเป็นทีม และปัญหาการคัดเลือกบุคลากร ฯลฯ เป็นต้น

(2) การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม (เมื่อพิจารณาจากมิติเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบ มิติจำนวนครั้งที่ได้รับเงินเดือนสองขั้นตลอดระยะเวลา 10 ปี และมีเงินเดือนเต็มขั้น/ยังไม่เต็มขั้น) มีปัญหาค่อนข้างน้อย กล่าวคือ การพิจารณาเงินเดือนสองขั้นใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ และข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่เงินเดือนยังไม่เต็มขั้น ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นบ้างในบางกระทรวงและบางกรมคือ ข้าราชการระดับสูงเคยได้รับเงินเดือนสองขั้นเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี ซึ่งได้แก่ ข้าราชการระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(3) ปัจจัยที่ขัดขวางการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนตามลำดับความรุนแรงจากมากไปหาน้อย มีดังนี้คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บังคับบัญชา ปัจจัย

ที่เกี่ยวกับงานและระบบงาน และปัจจัยส่วนบุคคล

(4) การพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม (เมื่อพิจารณาจากมติการถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ และมีติจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับตลอดระยะเวลา 10 ปี) มีปัญหาค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม และทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ข้าราชการถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับแล้ว แต่ยังไม่ได้อเลื่อน) และข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่เคยได้เลื่อนระดับประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงกระทรวงสาธารณสุข กรมทางหลวง และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่เคยได้เลื่อนระดับเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี)

(5) ปัจจัยที่ขัดขวางการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับตามลำดับความรุนแรงจากมากไปหาน้อย มีดังนี้คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับงานและระบบงาน ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บังคับบัญชา และปัจจัยส่วนบุคคล

(6) การเลื่อนตำแหน่งทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม (เมื่อพิจารณาจากมติการถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง และมีติจำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่งตลอดระยะเวลา 10 ปี) มีปัญหามาก กล่าวคือ ข้าราชการระดับสูงถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่งแล้ว แต่ยังไม่ได้อเลื่อน (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในกระทรวงยุติธรรม หน่วยราชการอิสระ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และกรมสามัญศึกษา ที่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง) ในทำนองเดียวกับข้าราชการระดับสูงก็เคยได้เลื่อนตำแหน่งเพียงครั้งเดียวตลอดระยะเวลา 10 ปี (ยกเว้น ข้าราชการระดับสูงในสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย หน่วยราชการอิสระ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กรมสรรพากร กรมทางหลวง และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ที่เคยได้เลื่อนตำแหน่งประมาณ 5 ปี ต่อครั้ง)

(7) ปัจจัยที่ขัดขวางการเลื่อนตำแหน่งตามลำดับความรุนแรงจากมากไปหาน้อย มีดังนี้คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยที่เกี่ยวกับงานและระบบงาน และปัจจัยส่วนบุคคล

5.2 ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มีทั้งข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ และข้อเสนอแนะทางด้านปฏิบัติ

(1) **ข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ** ข้อเสนอแนะทางด้านวิชาการ มีดังต่อไปนี้คือ **ประการแรก** การศึกษาปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งในครั้งนี้ได้จากข้อมูล ข้าราชการระดับสูง (ระดับ 7 - 11) เท่านั้น มิได้รวมถึงข้าราชการระดับล่างด้วย ฉะนั้นผลการศึกษาก็ไม่อาจจะนำมาจัดทำเป็นถ้อยแถลงที่มีลักษณะเป็นจริง

โดยทั่ว ๆ ไป (generalizations) ได้ แม้กระนั้นการศึกษานี้อาจจะชี้ให้เห็นความเป็นไปได้ หรือ แนวโน้มของเรื่องที่ศึกษาได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามหากนักวิชาการท่านอื่นมีโอกาสได้วิจัยซ้ำ (replication) ควรจะรวมข้อมูลข้าราชการระดับอื่น ๆ ด้วย และข้าราชการเหล่านี้ควรจะมาจากกรมที่มากกว่ากรมที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ **ประการที่สอง** ถึงแม้ว่าการศึกษานี้จะพบว่าปัญหาการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งจะมีความรุนแรงไม่มากนักก็ตาม แต่การที่ค้นพบว่าระบบราชการพลเรือนไทยทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง และระดับกรม มีปัญหารุนแรงทางด้านการขาดความคิดริเริ่ม การขาดการฝึกอบรม การขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน การขาดภาวะผู้นำ และการขาดการทำงานเป็นทีม น่าจะเป็นสัญญาณบอกเหตุ หรือกระตุ้นให้นักวิชาการหันมาค้นหาสาเหตุของปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง **ประการที่สาม** การที่การศึกษานี้พบว่า การพิจารณาความดีความชอบทั้งในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนและการเลื่อนระดับมีความรุนแรงน้อยกว่า ปัญหาการเลื่อนตำแหน่ง ก็ไม่น่าจะให้นักวิชาการสบายใจได้มากนักเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพราะว่าการเลื่อนเงินเดือนก็ดี การเลื่อนระดับก็ดี และการเลื่อนตำแหน่งก็ดี มีความสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ ซึ่งถ้าพิจารณาว่า การเลื่อนเงินเดือนและการเลื่อนระดับเปรียบเสมือนบันได การเลื่อนตำแหน่งก็เปรียบเสมือนยอดบันได ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะนี้คือยอดบันได (หรือการเลื่อนตำแหน่ง) กำลังจะด้วน ซึ่งอาจจะส่งผลเสียไปสู่บันไดในภายหลัง ฉะนั้นนักวิชาการอาจจะต้องร่วมมือกับหน่วยงานเจ้าของเรื่อง เพื่อทำการวิเคราะห์วิจัย และวางแผนแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า **ประการที่สี่** การที่การศึกษานี้พบว่า การพิจารณาเงินเดือนสองขั้นใช้ผลงานเป็นเกณฑ์ ทั้งในระดับประเทศ กระทรวง และกรมนั้นเป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะแสดงว่าบางส่วนของการบริหารงานบุคคลของไทยก็ยังมีลักษณะของระบบคุณธรรมอยู่มาก ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลวิจัยที่ผู้เขียนได้ทำการประเมินระบบคุณธรรม ตลอดระยะเวลา 60 ปีที่ผ่านมาว่ามีลักษณะของระบบคุณธรรมที่แท้จริงหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยครั้งหลังสุดนี้พบว่า ข้าราชการไทย (ระดับ 7 - 8) เห็นว่าการบริหารงานบุคคลของไทยยึดหลักความเสมอภาคในโอกาส ความรู้ความสามารถ และความมั่นคงในหน้าที่การงาน แต่มีปัญหาเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง และเมื่อพิจารณาทางด้านรายละเอียดพบว่า ปัจจัยที่ขัดขวางการฝึกอบรม คือ สถานที่ทำงาน และอิทธิพลทางการเมือง ปัจจัยที่ขัดขวางการเลื่อนตำแหน่ง คือ อาวุโส ความรู้และอิทธิพลทางการเมือง และปัจจัยขัดขวางทางด้านการสรรหา คือ อิทธิพลทางการเมือง ฯลฯ (โปรดสังเกตว่าอิทธิพลทางการเมืองเป็นองค์ประกอบร่วม) **ประการที่ห้า** ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ขัดขวางการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง น่าจะได้รับการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้ละเอียดลออยิ่งขึ้น เพราะปัจจัยเหล่านี้นอกจากจะมีผลกระทบต่อการศึกษาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่งแล้ว ยังอาจมีผลกระทบ หรือสัมพันธ์กับปัญหาอื่น ๆ ที่ร้ายแรงมาก ๆ เช่น การขาดความคิดริเริ่ม การขาดการฝึกอบรม และการขาดมูลเหตุจูงใจใน

การปฏิบัติงาน ฯลฯ ซึ่งนอกจากจะเป็นการบันทึกข้อกังวลใจและผลงานของข้าราชการแล้วยังอาจเป็นผลเสียต่อราชการโดยส่วนรวมด้วย **ประการที่หก** การที่กระทรวงและกรม มีปัญหาเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งที่แตกต่างกัน น่าจะเป็นวัตถุประสงค์สำหรับการวิเคราะห์วิจัยว่า ความแตกต่างกันดังกล่าวนั้น เนื่องมาจากสาเหตุอะไรและจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และการสนองตอบความต้องการของสังคมหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ผู้เขียนกำลังเสนอให้ใช้ความแตกต่างของการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่งเป็นตัวแปรต้น หรือสาเหตุเพื่อจะดูว่าจะมีความสัมพันธ์ หรือผลกระทบต่อ การแปรตาม หรือประเด็นปัญหาที่เราต้องการทราบมากน้อยเพียงใดนั่นเอง **ประการสุดท้าย** การศึกษาปัญหาการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่งโดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ (แทนที่จะอาศัยตำรา หลักการ ความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว) ทำให้สามารถค้นพบว่าประเด็นปัญหาที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน ยกตัวอย่างเช่น ก่อนการศึกษาเรื่องนี้ ผู้เขียนคาดคิดว่าการพิจารณาความดีความชอบคงจะมีความรุนแรงอยู่ในระดับต้น ๆ แต่เมื่อได้ลงมือวิเคราะห์ข้อมูลจริง ๆ กลับพบว่าการณ์ไม่ได้เป็นไปดังที่คาดคิดไว้ตั้งแต่แรก

(2) **ข้อเสนอแนะทางด้านปฏิบัติ** ข้อเสนอแนะทางด้านปฏิบัติมีดังต่อไปนี้ คือ **ประการแรก** ดังได้กล่าวมาตั้งแต่ต้นแล้วว่า ปัญหาการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่ง อาจมีผลกระทบต่อการรักษาคนดีมีความรู้เอาไว้ในหน่วยราชการต่อไป ต่อขวัญและกำลังใจ และต่อผลงานของข้าราชการระดับสูง ฉะนั้น หากหน่วยราชการมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ ควรจะได้พิจารณาวางแผนแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้าเสียแต่เนิ่น ๆ และถ้าประสงค์จะใช้ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหา จะพบว่า กระทรวง หรือกรม บางแห่งอาจจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ ดังนี้ (ก) สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และ “ ก ” อื่น ๆ อีก 10 “ ก ” ในฐานะที่เป็นหน่วยบริหารงานบุคคลกลาง และด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการที่มีปัญหา อาจจะต้องหันมาวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานของตนอย่างจริงจัง เฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาของการขาดความคิดริเริ่ม การขาดการฝึกอบรม การขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน การขาดภาวะผู้นำ และการขาดการทำงานเป็นทีม ฯลฯ (ข) การเลื่อนเงินเดือนสองขั้นของข้าราชการระดับสูงในกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กรมทรัพย์สินทางปัญญา และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นไปอย่างเชื่องช้ามาก กล่าวคือกว่าข้าราชการระดับสูงจะได้เลื่อนเงินเดือนสองขั้นแต่ละครั้ง จะต้องใช้เวลานานถึง 10 ปี ฉะนั้นหน่วยราชการเหล่านี้ จึงควรพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ (ค) หน่วยราชการบางแห่ง เช่น กระทรวงยุติธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรจะพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหานี้ที่ข้าราชการระดับสูงถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับแล้ว

แต่ยังไม่ได้เลื่อน (ง) การเลื่อนระดับของข้าราชการระดับสูงในกระทรวงสาธารณสุข กรม-
ทางหลวง และสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นไปอย่างเชื่องช้ามาก กล่าวคือ กว่า
ข้าราชการระดับสูงจะได้เลื่อนระดับแต่ละครั้งต้องใช้เวลานานถึง 10 ปี (จ) ข้าราชการระดับสูง
ทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง (ยกเว้น กระทรวงยุติธรรม และหน่วยราชการอิสระ) และ
ระดับกรม (ยกเว้น สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ และกรมสามัญศึกษา) ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อน
ตำแหน่งแล้ว แต่ยังไม่ได้เลื่อน ฉะนั้น หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรหันมาเอาใจใส่ปัญหา และ
(ช) ข้าราชการระดับสูงทั้งในระดับประเทศ ระดับกระทรวง (ยกเว้น สำนักงานกฤษฎีกา
กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยราชการอิสระ)
และระดับกรม (ยกเว้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน กรมสรรพากร กรมทาง
หลวง และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์) ได้เลื่อนตำแหน่งในอัตราที่เชื่องช้ามาก
กล่าวคือ กว่าจะได้เลื่อนตำแหน่งแต่ละครั้งจะต้องใช้เวลานานถึง 10 ปี ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง
(ซ) การพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่งที่ดีนั้น นอกจากจะเป็นเครื่องค้ำชู
ปรัชญาการบริหารงานบุคคลตามครรลองของระบบคุณธรรม และปรัชญาการบริหารงานบุคคล
ที่ปราศจากอคติ (affirmative action)⁸ แล้ว ยังอาจเป็นเครื่องมือที่จะป้องกันปรากฏการณ์
สมองไหล และเก็บรักษาคนดีที่มีมือเอาไว้ ตลอดจนการเพิ่มผลิตภาพ หรือความมุ่งมั่นในการ
พัฒนาประเทศด้วย ยกตัวอย่างเช่น จากผลวิจัยของผู้เขียนเอง⁹ พบว่า จำนวนครั้งที่ได้เงินเดือน
สองขั้น เกณฑ์การพิจารณาเงินเดือนสองขั้น จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับ และจำนวนครั้งที่ได้
เลื่อนตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับระดับความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศของข้าราชการระดับสูง
ของไทย (ฉ) จากผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า มีแรงกดดันสำหรับระบบการพิจารณา
ความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง (เฉพาะอย่างยิ่งการเลื่อนตำแหน่ง) ของข้าราชการระดับ
สูงพอสมควร ซึ่งในอนาคตอันใกล้รัฐบาลอาจจำเป็นต้องพิจารณาแบ่งชอยกัตราเงินเดือน ระดับ
และตำแหน่งให้ถี่ขึ้นก็อาจเป็นได้ กล่าวคือ บัญชีเงินเดือน ก. (รวมทั้ง ข. ค. และ ง.) ที่ใช้อยู่ใน
ปัจจุบัน หรือกำลังจะใช้ในอนาคตอาจจะล้าสมัย ระดับของข้าราชการที่มีอยู่ 11 ระดับในปัจจุบัน
อาจจะไม่เพียงพอ (สหรัฐอเมริกามีระดับข้าราชการอยู่ถึง 18 ระดับ) และตำแหน่งตั้งแต่เสมียน
พนักงานจนถึงปลัดกระทรวง อาจจะต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพแวด-
ล้อมที่เปลี่ยนไป

เชิงอรรถ

¹ สำหรับรายละเอียด โปรดศึกษาจาก ดิน ปรัชญพฤกษ์ รายงานการวิจัยปัญหาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง: วรรณคดี ของข้าราชการระดับสูงของไทย เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) 15 กุมภาพันธ์ 2530.

² F.A. Nigro and L.G. Nigro, *The New Public Personnel Administration* (Itasca, Illinois: F.E. Peacock Publishers, Inc., 1976) chs. 5, 8. และแนวความคิด “ inducement communication contribution syndrome ” ใน C.I. Barnard, *The Functions of the Executive* (Cambridge, Mass. : Harvard University Press, 1968), *passim*.

³ ดิน ปรัชญพฤกษ์ *ข้าราชการระดับสูงของไทย และความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ* (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์ 2530)

⁴ ดิน ปรัชญพฤกษ์ *ข้าราชการระดับสูงของไทย และความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ: ผลวิจัยเชิงประจักษ์ ข้อมูลระดับประเทศ กระทรวง และกรม* เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 31 ตุลาคม 2530.

⁵ G.L. Williams, “ Survey of Personnel Problems, ” presented at the Chulalongkorn University Staff Development Unit, June 15, 1979. ส่วนข้อมูลด้านอื่น ๆ ได้อาศัยแบบสอบถามที่ผู้เขียนได้พัฒนาขึ้นมาเอง

⁶ สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ และลักษณะของการบริหารงานบุคคลของข้าราชการทุกระดับ จากข้อมูลโครงสร้าง กระบวนการ และการสัมพันธภาพ โปรดศึกษาจาก อุทัย เลหาวิเชียร *ความเหลื่อมล้ำและความลักษณะของการบริหารงานบุคคลในราชการพลเรือนไทย* เอกสารการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ อันดับที่ 61 คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มกราคม 2532

⁷ ดิน ปรัชญพฤกษ์ *การสำรวจและประเมินระบบคุณธรรมในราชการพลเรือนไทย: การสรรหา การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง และโอกาสในการฝึกอบรม* เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2532 หน้า 58 - 63.

⁸ ดิน ปรัชญพฤกษ์ “ Affirmative Action Revisited : 7 ปี แห่งการรอคอย ” *วารสารข้าราชการ* ปีที่ 32 สิงหาคม 2530 หน้า 42 - 43.

⁹ ดิน ปรัชญพฤกษ์ *ข้าราชการระดับสูงของไทย และความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ: ผลวิจัยเชิงประจักษ์ข้อมูลระดับประเทศ กระทรวง และกรม* อังแล้ว หน้า 309 - 318.

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 แสดงลำดับความรุนแรงของปัญหาการพิจารณาความดีความชอบ และการเลื่อนตำแหน่ง เมื่อเทียบกับลำดับความรุนแรงของปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ
--ข้อมูลระดับประเทศ

ปัญหา	ลำดับความรุนแรงของ ปัญหาการบริหารงานบุคคล
- การขาดความกตริเริ่ม	1 (มากที่สุด)
- การขาดการฝึกอบรม	2
- การขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน	3
- การควบคุมงาน	4
- การทำงานเป็นทีม	5
- การคัดเลือกบุคลากร	6
- โครงสร้างองค์การ	7
- การพิจารณาความดีความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง	8
- ภาวะผู้นำ	9
- เป้าหมายองค์การ	10
- การเตรียมบุคลากรไว้สืบทอดตำแหน่ง	11 (น้อยที่สุด)

หมายเหตุ (1) N = 11,751

(2) 1 = ปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด   11 = ปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด

ตารางที่ 2 แสดงลำดับความรุนแรงของปัญหาการพิจารณาความชอบและการเลื่อนตำแหน่ง เมื่อเทียบกับลำดับความรุนแรง
ของปัญหาการบริหารงานบุคคลด้านอื่น ๆ --ข้อมูลระดับกระทรวง

ปัญหา	ปัญหาความรุนแรงของปัญหาการบริหารงานบุคคลจากข้อมูลระดับกระทรวง ที่เรียงเป็นลำดับ											ลำดับที่รวม		
	นร	กค	กค	กช	คค	พณ	มท	ยธ	วช	ศธ	สก		ทพ	นธ
- การขาดความยุติธรรม	2	1	1	1	1	2	1	2	2	1	1	2	2	1 (มาก)
- การขาดการฝึกอบรม	1	1	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	1
- การขาดมูลเหตุจูงใจในการทำงาน	4	3	4	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3
- การควบคุมงาน	11	10	9	10	9	10	9	9	11	9	11	8	9	9
- การทำงานเป็นทีม	5	5	7	5	5	5	5	5	6	6	5	4	6	5
- การคัดเลือกบุคลากร	6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	6	5	5	6
- โครงสร้างองค์การ	7	7	5	7	7	7	7	7	7	7	7	6	7	7
- การพิจารณาความดีความชอบ														
- และการเลื่อนตำแหน่ง	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	10	8	8
- ภาวะผู้นำ	3	4	3	4	4	4	4	3	4	4	4	7	4	4
- เข้าพบบุคลากร	10	9	11	11	11	9	10	10	9	10	9	9	10	10
- การเตรียมบุคลากรไว้														
- สืบทอดตำแหน่ง	9	11	10	9	10	11	11	11	10	11	11	1*	11	11 (น้อย)

หมายเหตุ (1) N = 11,751
 (2) 1 = ปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด 1* = ปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด
 (3) นร = สำนักนายกรัฐมนตรี กค = กระทรวงการคลัง
 กช = กระทรวงการต่างประเทศ กษ = กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 คค = กระทรวงคมนาคม พณ = กระทรวงพาณิชย์
 มท = กระทรวงมหาดไทย ประ = กระทรวงยุติธรรม
 วพ = กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงาน
 ศช = กระทรวงศึกษาธิการ สธ = กระทรวงสาธารณสุข
 กท = กระทรวงอุตสาหกรรม ทม = ทบวงมหาดไทย
 นธ = หน่วยงานอิสระ

ตารางที่ 3 แสดงลำดับความรุนแรงทางปัญหาการพิจารณาความชอบ และความเคลื่อนไหวตำแหน่ง เมื่อเทียบกับความรุนแรงของปัญหาการบริหารงานบุคคลตำแหน่งอื่น ๆ --ข้อมูลระดับกรม

ปัญหา	ลำดับความรุนแรงของปัญหาการพิจารณาความชอบจากข้อมูลระดับกรม หรือเทียบเท่าใน :											ลำดับที่รวม	
	กพ	ตท	ชท	พต	บพ	ปค	ปลต	สม	ปล	กช	จพ		ทก
- การขาดความยุติธรรม	2	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	2	2
- การขาดการมีเกียรติ	1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	2	1	1 (น.ก)
- การขาดมูลเหตุสูงใจในการทำงาน	5	3	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3
- การควบคุมงาน	11	9	10	9	10	9	8	9	10	9	11	10	9
- การทำงานเป็นทีม	4	5	5	5	5	6	5	6	6	5	4	5	5
- การคัดเลือกบุคลากร	6	6	6	6	6	5	6	5	5	8	5	5	6
- โครงสร้างองค์กร	7	8	7	7	8	7	7	7	7	6	6	7	7
- การพิจารณาความดีความชอบและ													
- การเลื่อนตำแหน่ง	9	7	8	8	7	8	9	8	8	7	8	8	8
- สภาวะผู้นำ	3	4	4	4	4	4	3	4	4	4	7	4	4
- เป้าหมายองค์กร	10	11	11	11	9	10	10	10	11	10	10	9	10
- การเตรียมบุคลากรไว้รับทอด													
- ตำแหน่ง	8	10	9	10	11	11	11	11	9	11	9	11	11 (น้อย)

หมายเหตุ (1) N = 3,647
 (2) 1 = ปัญหาที่มีความรุนแรงมากที่สุด 11 = ปัญหาที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด
 (3) กพ = สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สท = กรมสรรพากร
 ชท = กรมชลประทาน พต = กรมทางหลวง
 บพ = สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปค = กรมการปกครอง
 ปลต = สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ สม = กรมส่งเสริมการค้า
 ปล = สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กช = กรมทรัพยากรธรณี
 จพ = กรุงเทพมหานคร และ ทก = สำนักงานทรัพย์สินส่วน
 พระมหากษัตริย์

ตารางที่ 4 แสดงสถานภาพการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นการเลื่อนเงินเดือน
--ข้อมูลระดับประเทศ

มิติ	สถานภาพของการพิจารณาความดีความชอบ ในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือน	
	มีปัญหา (%)	ไม่มีปัญหา (%)
(1) เกณฑ์การพิจารณาเงินเดือนสองขั้น	11.55	88.45
(2) จำนวนครั้งที่ได้รับเงินเดือนสองขั้น ตลอดระยะเวลา 10 ปี	40.50	59.50
(3) เงินเดือนเต็มขั้น/ ยังไม่เต็มขั้น	18.10	81.90

ตารางที่ 5 แสดงสถานภาพของการพิจารณาความชอบในประเด็นการเลื่อนเงินเดือน --ข้อมูลระดับกระทรวง

มติ	สถานภาพของการพิจารณาความชอบ ในประเด็นของการเลื่อนเงินเดือนใน :											
	นอ	กค	กช	กค	พณ	มท	ยธ	วพ	ศธ	อก	พม	นอ
(1) เกณฑ์การพิจารณาเงินเดือนสองขั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(2) จำนวนครั้งที่ได้รับเงินเดือนสองขั้น ตลอดระยะเวลา 10 ปี	-	+	-	-	-	-	+	-	-	+	+	-
(3) เงินเดือนเต็มขั้น/ยังไม่เต็มขั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ (1) - = ไม่มีปัญหา + = มีปัญหา
 (2) นร = สำนักนายกรัฐมนตรี กค = กระทรวงการคลัง
 กช = กระทรวงการต่างประเทศ กช = กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 คค = กระทรวงคมนาคม พณ = กระทรวงพาณิชย์
 มท = กระทรวงมหาดไทย ยช = กระทรวงยุติธรรม
 วพ = กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน
 ศช = กระทรวงศึกษาธิการ สช = กระทรวงสาธารณสุข
 อก = กระทรวงอุตสาหกรรม ทม = ทบวงมหาวิทยาลัย
 นอ = หน่วยงานการอิสระ

ตารางที่ 6 แสดงสถานภาพของการพิจารณาความชอบในประเด็นของการโอนเงินในเดือน --ข้อมูลระดับกรม

มติ	สถานภาพของการพิจารณาความชอบขอใบ ประเด็นของการโอนเงินในเดือน :											
	กพ	สก	ชท	ทล	ปพ	ปค	สค	สม	ปส	กธ	จพ	ทก
(1) เกณฑ์ในการพิจารณาเงินเดือนสองชั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(2) จำนวนครั้งที่ได้รับเงินเดือนสองชั้น ตลอดระยะเวลา 10 ปี	-	-	-	-	+	-	+	-	-	+	+	-
(3) เงินเดือนเต็มขั้น/ ยังไม่เต็มขั้น	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ (1) - = ไม่มีปัญหา + = มีปัญหา

(2) กพ = สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สก = กรมสรรพากร

ชท = กรมชลประทาน

ทล = กรมทางหลวง

ปพ = สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ปค = กรมการปกครอง

สค = สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

สม = กรมสามัญศึกษา

ปส = สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กธ = กรมทรัพยากรธรณี

จพ = สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ทก = กรมทรัพยากรธรณี

ตารางที่ 7 แสดงสภาพภาพของการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ
--ข้อมูลระดับประเทศ

มิติ	สภาพภาพของการพิจารณาความดีความชอบ ในประเด็นของการเลื่อนระดับ	
	มีปัญหา (%)	ไม่มีปัญหา (%)
(1) การถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ	37.80	62.20
(2) จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับ ตลอดระยะเวลา 10 ปี	39.50	60.50

ตารางที่ 8 แสดงสถานภาพของการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ --ข้อมูลระดับกระทรวง

ชนิด	สถานภาพของการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับใน :													
	นอ	กค	กต	กช	คค	พณ	มท	ยช	วพ	คธ	สธ	อก	ทม	นอ
(1) การถึง/ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-
(2) จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับตลอดระยะเวลา 10 ปี	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ (1) - = ไม่มีปัญหา

(2) นร = สำนักนายกรัฐมนตรี

กต = กระทรวงการต่างประเทศ

คค = กระทรวงคมนาคม

มท = กระทรวงมหาดไทย

วพ = กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการพลังงาน

คธ = กระทรวงศึกษาธิการ

อก = กระทรวงอุตสาหกรรม

นอ = หน่วยงานราชการอิสระ

+ = มีปัญหา

กค = กระทรวงการคลัง

กช = กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พณ = กระทรวงพาณิชย์

ยช = กระทรวงยุติธรรม

คธ = กระทรวงพลังงาน

สธ = กระทรวงสาธารณสุข

ทม = หน่วยงานวิทยาลัย

ตารางที่ 9 แสดงสภาพภาพของการพิจารณาความดีความชอบในประเด็นของการเลื่อนระดับ --ข้อมูลระดับกรม

มีมติ	สถานภาพของการพิจารณาความดีความชอบเป็นประเด็นของการเลื่อนระดับใน :											
	กพ	ลก	ขท	ทล	ปพ	ปค	สค	ลสม	ปส	กธ	จพ	ทก
(1) การถึง/ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนระดับ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+	-
(2) จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนระดับตลอดระยะเวลา 10 ปี	-	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-	-

หมายเหตุ (1) - = ไม่มีปัญหา

+ = มีปัญหา

(2) กพ = สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สก = กรมสรรพากร

ขท = กรมชลประทาน

ทล = กรมทางหลวง

ปพ = สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ปค = กรมการปกครอง

สค = สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

ลสม = กรมสามัญศึกษา

ปส = สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กธ = กรมทรัพย์สินทางปัญญา

จพ = จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทก = สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ตารางที่ 10 แสดงสถานการณ์ภาพของการเลื่อนตำแหน่ง --ข้อมูลระดับประเทศ

มิติ	สถานการณ์ภาพของการเลื่อนตำแหน่ง	
	มีปัญหา (%)	ไม่มีปัญหา (%)
(1) การถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง	56.70	43.30
(2) จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่งตลอดระยะเวลา 10 ปี	52.90	47.10

มติ	สถานภาพของการเลื่อนตำแหน่ง ใน :													
	นอ	กค	กต	กษ	คค	พณ	มท	ยธ	วพ	ตธ	สธ	อก	นม	นอ
(1) การถึง/ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	+	-
(2) จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่งตลอดระยะเวลา 10 ปี	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-

หมายเหตุ (1) - = ไม่มีปัญหา

(2) นร = ดำเนินการรัฐมนตรี

กค = กระทรวงการต่างประเทศ

คค = กระทรวงคมนาคม

มท = กระทรวงมหาดไทย

วพ = ราชบัณฑิตยสถาน

ตธ = กระทรวงศึกษาธิการ

อก = กระทรวงอุตสาหกรรม

นม = หน่วยงานการอิสระ

+ = มีปัญหา

กค = กระทรวงการคลัง

กษ = กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พณ = กระทรวงพาณิชย์

ยธ = กระทรวงยุติธรรม

วพ = และการพลังงาน

สธ = กระทรวงสาธารณสุข

นม = ทบวงมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 12 แสดงสถานภาพของการเลื่อนตำแหน่ง --ข้อมูลระดับกรม

มีติ	สถานภาพของการเลื่อนตำแหน่งใน :											
	กพ	สก	ขท	ทล	ปพ	ปค	สค	สม	ปล	กช	จพ	ทก
(1) การถึง/ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะเลื่อนตำแหน่ง	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+
(2) จำนวนครั้งที่ได้เลื่อนตำแหน่งตลอดระยะเวลา 10 ปี	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-

หมายเหตุ (1) - = ไม่มีปัญหา + = มีปัญหา
 (2) กพ = สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน สก = กรมสรรพากร
 ขท = กรมชลประทาน ทล = กรมทางหลวง
 ปพ = สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปค = กรมการปกครอง
 สค = สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ สม = กรมสามัญศึกษา
 ปล = สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กช = กรมทรัพย์สินส่วน
 จพ = จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทก = สำนักงานทรัพย์สินส่วน
 พระมหากษัตริย์